

AVOCATUL ZOSIM CHIRTOP (1868-1953), VICTIMĂ A REGIMULUI COMUNIST

Răzvan Mihai NEAGU¹

BARRISTER ZOSIM CHIRTOP (1868-1953), VICTIM OF THE COMMUNIST REGIME

ABSTRACT

The barrister Zosim Chirtop was one of the remarkable personalities of Turda County. Being an outstanding jurist, his activity was mainly linked to the town Cămpeni, but also to the town Turda, where he was prefect during the years 1918-1920. The career of this personality has already been the object of our attention in a written work that has recently been printed. The target of this present article is to bring into the public's attention the oppression the ex-prefect of the county Turda-Arieș suffered from the part of the communist authorities. His persecution started in the year 1945, when Zosim Chirtop was 77 years old. Afterwards, his fortune was seized, and his son Vasile got arrested and sent to a working camp. Zosim Chirtop was always chased by the Security which tried to destroy his public image. Even though he was not sent to prison, due to the persecutions he was subjected to, the barrister got ill, fact which rushed his ending.

Keywords: persecution, communist regime, barrister, Zosim Chirtop, Cămpeni.

Avocatul Zosim Chirtop a fost una dintre personalitățile remarcabile ale județului Turda. Eminent jurist, activitatea sa a fost legată mai ales de orașelul Cămpeni², dar și de orașul Turda, unde a fost prefect în perioada 1918-1920. Cariera acestui personaj a mai făcut obiectul atenției noastre, într-un material care a văzut deja lumina tiparului³. Obiectivul prezentului articol este de a aduce în atenția publicului prigoana la care a fost supus fostul prefect al județului Turda-Arieș de autoritățile comuniste. Facem precizarea că studiul nostru se bazează exclusiv pe datele obținute din dosarul său, aflat la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Autorul acestui articol îi mulțumește domnului Liviu Pleșa de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție informațiile despre conținutul dosarului de Securitate al lui Zosim Chirtop.

---

¹ Profesor, doctor în istorie, Colegiul Tehnic, Turda; e-mail: neagumihai20@yahoo.com.

² Orașul Cămpeni, important punct al exploatărilor aurifere din Munții Apuseni, a fost atestat documentar în anul 1587. A făcut parte din comitatul Turda-Arieș (1876-1918) și apoi din județul omonim (1918-1925), redenumit Turda în perioada interbelică. A rămas în componența acestui județ până la desființarea sa în anul 1950. În prezent, orașul Cămpeni este parte a județului Alba.

³ Răzvan Mihai Neagu, *Personalități ale Marii Uniri. Avocatul Zosim Chirtop, primul prefect român al județului Turda-Arieș (1868-1953)*, în „Apulum”, LV, 2018, p. 75-86.

Primele șicane. Zosim Chirtop și familia sa au intrat în vizorul autorităților comuniste în anul 1945, deși în acel moment fostul avocat și notar avea 77 de ani. Din dosarul său de Securitate aflăm că la 29 mai 1945, la locuința fiului său, avocatul Vasile Chirtop, s-au prezentat comisarul Ioan Porcilă, Viorel Gligor și Ieronim Moldovan (toți veniți de la Turda), alături de doi localnici, membri ai Gărzilor cetățenești. Aceștia îl căutau pe Vasile Chirtop în vederea arestării pentru că el era lichidatorul Băncii Doina din Câmpeni. Nu au găsit decât servitoarea, au efectuat o percheziție în casă, dar nu au dat de cel căutat. Ulterior, la ora 22.30 „au venit doi tineri din localitate înarmați” și au cerut servitoarei să meargă la postul de poliție, însă soția avocatului Vasile Chirtop nu a lăsat-o să plece, pentru că cei doi „nu aveau nimic la mână”, dar a mers ea cu ei. La postul de poliție, tânăra doamnă Chirtop s-a întâlnit și cu cei trei de la Turda, „înarmați cu revolvă”, care au întrebat-o de soțul ei, iar ea le-a răspuns că este plecat la București de ceva timp.

La sfârșitul lunii mai a anului 1945, Zosim Chirtop a făcut o reclamație, adresată unui director general din conducerea Ministerului Afacerilor Interne⁴, cel mai probabil prin intermediul ginerelui său, colonelul Popescu-Argetoia, șeful Corpului de Gardieni Publici de pe lângă Direcția Generală a Poliției. Acesta a scris documentul, iar Zosim Chirtop doar l-a semnat. În această reclamație era relatată situația din Câmpeni: „În comuna noastră liniștită s-a pripășit, fugind din Bucovina de Nord, un domn certat cu bunele moravuri, cu numele Wilhelm Tulaczko”, care în februarie 1944 a fost internat în lagărul de la Târgu-Jiu „fiind implicat într-o afacere de spionaj”. În prezent, Wilhelm Tulaczko, „sub masca democrației (...) înțelege să terorizeze familia mea și pe mine, om de 77 ani”. Zosim Chirtop afirmă că „Prin abuz, s-a instalat în Câmpeni o poliție tip legionar, condusă de dl Pamfil, meseria pantofar, și dl Bubi Nicola, legionar notoriu, conducător al cuiburilor din plasa Câmpeni, fost primar în regimul de dictatură trecut”. În seara zilei de 29 mai, cei trei „au descins la locuința fiului meu, au terorizat soția lui, au dus-o la așa-zisa poliție, iar pe mine m-au amenințat cu ridicarea”. Fostul prefect de Turda cerea ca Tulaczko „să fie trimis de unde a venit”.

Plângerea lui Zosim Chirtop nu a rămas fără ecou, căci la 2 iunie 1945 Inspectoratul Regional de Poliție Cluj primește Ordinul Ministerului Afacerilor Interne nr. 8.703 S, în care se cer lămuriri despre amintita reclamație⁵. La 14 iulie 1945, Zosim Chirtop a dat o declarație referitor la reclamația pe care a depus-o, în care încearcă să lămurească anumite circumstanțe⁶. Reclamația a fost făcută pentru că Tulaczko „mergea și venea încontinuu, îmi părea foarte suspect”. În continuare, Chirtop afirmă: „Am voit ca prin această reclamație să se clarifice situația polițiștilor din această comună, dacă funcționează legal sau nu (...). Nu am cunoștință că acești polițiști s-ar fi dedat la teroare, abuzuri sau alte ilegalități, ci am fost sesizat numai de faptul că am văzut înarmați unii tineri civili fără nici un semn distinctiv (...) și aveam impresia că funcționează ilegal”.

Pe baza reclamației depusă de Zosim Chirtop, între 13-14 iulie 1945 Poliția din Câmpeni a efectuat o anchetă și a luat numeroase declarații de la cei implicați.

⁴ Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare: ACNSAS), *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 14.

⁵ *Ibidem*, f. 2.

⁶ *Ibidem*, f. 15.

Toate declarațiile au adnotarea „dată în fața noastră”, urmată de semnătura lui Mihai Patriciu, șeful Inspectoratului Regional de Poliție Cluj. Foarte probabil le-a semnat ulterior, la Cluj, când a trimis raportul și a anexat declarațiile, pentru că știa că așa trebuia făcut în mod legal, iar cei de la Câmpeni nu au făcut-o.

Un raport al colonelului Mihai Patriciu. În urma anchetării celor reclamate de Zosim Chirtop, în iulie 1945 colonelul Mihai Patriciu⁷ a trimis un lung raport către conducerea Direcției Generale de Poliție, ca răspuns la ordinul din 2 iunie 1945, legat de reclamația fostului prefect. Actul redactat de Patriciu este foarte detaliat și din el aflăm date noi. Reclamația lui Zosim Chirtop nu a fost redactată și semnată de el, „dar acesta, în declarația sa, susține totuși că a fost redactată din ordinul său și își însușește în totul cele cuprinse în această reclamație”⁸. De asemenea, sunt prezentate mai multe detalii lămuritoare despre Wilhelm Tulaczko, membru al Partidului Comunist, căruia i s-a luat o declarație în 13 iulie 1945. Acesta era avocat, etnic polonez originar din Câmpulung Moldovenesc, care s-a stabilit în Câmpeni în toamna anului 1940, după ce s-a eliberat din armată și în contextul cedării Bucovinei de Nord către Uniunea Sovietică⁹. La momentul luării declarației, Tulaczko era secretarul organizației Partidului Comunist Român din Câmpeni și președintele Frontului Național Democrat pe plasa Câmpeni, funcții pe care „le ocupă tocmai pentru că este un om democrat prin excelență și având un trecut de martiraj, despre care vorbește cu cuvinte frumoase însăși dl prim-ministru Petru Groza în cartea sa *În umbra celulei*”.

Într-adevăr, Wilhelm Tulaczko era amicul primului-ministru Petru Groza, cu care se cunoscuse în închisoarea de la Târgu-Jiu. Acolo, cei doi au legat o relație strânsă de prietenie. Petru Groza îl amintește de mai multe ori în cartea sa de memorii, având despre el doar cuvinte de laudă. Astfel, potrivit acestuia, Tulaczko visează „să se reîntoarcă în Țara Moșilor, pe care i-a îndrăgit, cu a căror sărăcie s-a familiarizat și pentru care și-a adaptat și tariful avocațial, cum afirmă cu căldură-până la gratuitate”¹⁰. De asemenea, primul premier comunist al guvernului României, îi face lui Tulaczko un portret de autentic patriot bucovinean: „(...) se lasă năpădit, ca toți bucovinenii, de un cald patriotism local, de câte ori se vorbește de provincia lor, care,

---

⁷ Mihai Patriciu (nume real Mihai Grünsperger), a fost membru al Partidului Comunist din România încă din perioada de ilegalitate și a luptat ca voluntar în Războiul Civil din Spania, în cadrul Brigăzilor Internaționale. La sfârșitul acestuia a fost internat într-un lagăr din Franța, dar a evadat și a luptat în Rezistența franceză contra naziștilor. În 1944 s-a reîntors în România. Apropiat al lui Teohari Georgescu, Patriciu a fost numit în fruntea Inspectoratului Regional de Poliție Alba Iulia (aprilie 1945), apoi a Inspectoratului Regional de Poliție Cluj (1945-1948). După înființarea Securității a deținut funcțiile de șef al Direcției Regionale a Securității Poporului Cluj (1948-1951) și șef al Direcției Regionale a Securității Poporului Stalin/Brașov (1951-1952). A avut gradul de colonel. După căderea lui Teohari Georgescu, a fost îndepărtat din funcție. Patriciu s-a remarcat prin faptul a fost unul dintre șefii Securității cu cele mai multe asasinat la activ. A ordonat executarea mai multor partizani din Munții Apuseni. A decedat în anul 1996 la Cluj, fără a avea cu nimic de suferit după căderea regimului comunist; cf. Liviu Pleșa, *Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949)*, București, Editura Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, 2009, p. 628-629.

⁸ ACNSAS, *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 2.

⁹ *Ibidem*, f. 3.

¹⁰ Petru Groza, *În umbra celulei*, București, Editura Cartea Rusă, 1945, p. 121.

în decursul veacurilor, a devenit mica patrie a atâtor neamuri”¹¹. În continuare, Petru Groza descrie viața de student a lui Wilhelm Tulaczko la Universitatea din Cernăuți. Revenind la documentul lui Patriciu, acesta încerca să-l zugrăvească pe Tulaczko în postura de victimă a familiei lui Chirtop din cauza convingerilor sale politice: „(...) aflat fiind că nutrește sentimente comuniste, a fost încontinuu urmărit de col. Popescu Argetoaia” (gimnazele lui Zosim Chirtop) și Vasile Chirtop¹². Colonelul Popescu-Argetoaia era în bune relații cu ofițerii Gestapo, iar în 1943 l-au trimis pe locotenentul von Seidlitz să-i facă percheziție lui Tulaczko, sub acuzația de spionaj în favoarea URSS. Tulaczko tocmai venise de pe front, pe caz de boală, în urma cărui fapt polonezul a fost arestat și internat la Târgu-Jiu.

În actul amintit se precizează și alte detalii interesante. Astfel, aflăm că Pamfil Palade este șeful Gărzilor cetățenești din Câmpeni, gărzi care „își îndeplinesc misiunile ce li se încredințează ca auxiliari ai jandarmilor”¹³. În mai 1945, Poliția din Turda, „care urmărea pe avocatul Vasile Chirtop”, i-a trimis „pentru a-l căuta” pe comisarul ajutor Ioan Porcilă, pe Vasile Gligor („delegat din partea subsemnatului”) și Ieronim Moldovan („delegat din partea F.N.D. Turda”). Acesta din urmă avea delegație de la Frontul Național Democrat „de a rechiziționa localul «Doina» din Câmpeni, în baza bonului de rechiziție de la Prefectura județului”¹⁴. Cum cel căutat nu a fost găsit, a fost chemată servitoarea. La sediul poliției locale a venit soția lui Vasile Chirtop, însoțită de locotenentul Vasilovici, foarte revoltată de procedeul de a chema oameni pentru cercetări noaptea¹⁵. Locotenentul Vasilovici a cerut să vină căpitanul Teodorescu, comandantul Batalionului Vânători, care s-a prezentat într-un final și „deși la început a luat și el o atitudine revoltătoare, convingându-se că are de-a face cu organele polițienești, s-a liniștit”¹⁶.

Din actul redactat de Patriciu mai rezultă că împotriva membrilor familiei Chirtop s-au găsit o serie de persoane din Câmpeni, care au lansat acuzații la adresa acestora. Astfel, notarul Sabin Ioanette „declară că a suferit o condamnare pentru abuz de putere numai ca un rezultat al răzburărilor politice ale lui Vasile Chirtop”¹⁷. De asemenea, fostul primar Ioan Andreica arată că din cauza lui Vasile Chirtop el și Sabin Ioanette au fost condamnați de Tribunalul Turda „fără motiv”¹⁸.

Pe baza celor expuse mai sus, colonelul Mihai Patriciu trage o serie de concluzii, expune unele considerații personale și face recomandări. El crede că acuzațiile contra lui Tulaczko „sunt neîntemeiate și vădit tendențioase”. În legătură cu Gărzile cetățenești conduse de Palade, „Nu s-a constatat nici un abuz sau ilegalități din partea acestor gărzi cetățenești, care, dimpotrivă, dau un însemnat aport Jandarmeriei rurale, lipsită de personal suficient, pentru a face față diferitelor chestiuni de serviciu. Aceste

---

¹¹ *Ibidem*, p. 208.

¹² Colonelul Popescu-Argetoaia era șeful de cabinet al generalui Dobre și avea trecere la mareșalul Antonescu, iar soția lui (fiica lui Zosim Chirtop) era prietenă cu Maria Antonescu, care în trecut a dormit la Câmpeni, la familia Chirtop.

¹³ ACNSAS, *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 4.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, f. 5.

¹⁷ *Ibidem*, f. 6.

¹⁸ *Ibidem*.

atribuții sunt: înmânarea citațiilor, mandate, ordine de chemare, precum și pentru a da concursul în luarea măsurilor administrative cu privire la satisfacerea Convenției de armistițiu”¹⁹. Porcilă, Gligor și Moldovan erau în deplinătatea atribuțiilor: „Nici aceștia nu au comis vreun abuz, ci dimpotrivă, s-a încercat intimidarea lor din partea lt. Vasilovici, ginerele col. Popescu Argetoaia”²⁰. Despre Zosim Chirtop, Patriciu afirma că „este un om care a jucat un rol important în trecut și-a creat o situație nobilă în comună, disprețuind pe țărani și muncitori. În prezent nu se bucură de simpatia populației”²¹. Observăm că fostul avocat era zugrăvit ca un dușman al poporului. Despre Vasile Chirtop se afirmă că este fascist și agent Gestapo. Ginerile lui Zosim Chirtop, colonelul Popescu-Argetoaia, era caracterizat ca „om devotat al regimului antonescian (...). Se pot vedea pas cu pas uneltirile sale pentru exterminarea lui Tulaczko W, cunoscut comunist, trimițându-l pe front, presând apoi măsurile de urmărirea și arestarea sa, învinuindu-l de spionaj în favoarea bolșevismului”²².

Colonelul Mihai Patriciu face două propuneri: „a se clasa cauza” și „a se lua măsurile pe care le veți aprecia de cuviință în ceea ce privește situația col. Popescu Argetoaia, inspectorul Corpului de Gardieni Publici de pe lângă Direcția Generală a Poliției, care, după părerea noastră, azi nu mai poate să stea în fruntea unei instituții atât de importante și cu așa mare răspundere”²³.

Din punctul nostru de vedere, era absolut firesc ca raportul colonelului Patriciu să-i fie favorabil comunistului bucovinean aciuat la Câmpeni. Practic, un comunist notoriu, precum colonelul amintit, nu făcea altceva decât să acopere abuzurile unui alt comunist, ținta fiind defăimarea unui lider important al elitei intelectuale locale și județene.

Un articol de ziar defăimător. Defăimarea familiei Chirtop din Câmpeni și a apropiaților acesteia a fost prezentă și în presa locală din Turda, de orientare comunistă. Astfel, în ziarul turdean „Cuvântul Poporului”, nr. 69 din 31 martie 1946, apare un articol intitulat „Cine terorizează populația Câmpenilor. Un preot scandalagiu și un avocat cuțitaș”, semnat de C. Văleanu. Autorul făcea referire la preotul Coriolan Palade și avocatul V. Chirtop, caracterizat ca fost agent al Gestapoului și hitlerist din Câmpeni. Acesta ar fi declarat că în adunarea generală a cooperativei „Renașterea” din Câmpeni, care urma să se desfășoare în ziua următoare, „se va termina cu capete roșii”. Ziaristul afirma că amenințările huliganilor conduși de Chirtop și Palade s-au adevărit, în sensul că aceștia au introdus la ședința cooperativei Renașterea din 24 februarie 1946 mai multe persoane plătite în acest scop, pentru a putea vota o conducere a instituției pe placul celor doi, iar mulți membri nu au fost lăsați să intre în sală. Interesant este faptul că din articolul amintit aflăm și de acțiunea lui W. Tulaczko, dușmanul vehement al familiei Chirtop, care ar fi declarat că adunarea respectivă nu a fost legal constituită, iar la auzul acestor vorbe preotul Palade a dorit să-l scoată afară din sală²⁴. În pomenitul ziar se mai afirma: „În același timp, avocatul gardist Chirtop a sărit asupra lui Tulaczko, cu briceagul deschis, provocându-i mai multe răni

---

¹⁹ *Ibidem*, f. 8.

²⁰ *Ibidem*, f. 9.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*, f. 10.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Cuvântul Poporului*, III, nr. 69/31 martie 1946, p. 1.

la gât, pe cap și față. La acest gest s-au asociat și câțiva bătași legionari, care erau plătiți de avocatul Chirtop și preotul Palade”²⁵. De asemenea, în ziarul comunist turdean se mai consemna faptul că „O bandă întreagă de afaceriști, în frunte cu preotul Palade, un oarecare domn pretor Motora, avocatul Chirtop și alții, țin populația Câmpenilor sub teroarea lor economică și politică”²⁶. C. Văleanu lansează acuzații deosebit de grave, afirmând că locuitorii care activează în organizații democratice (a se citi favorabile comuniștilor) sunt persecutați, în micul orașel montan domnește o stare de teroare, iar populația suferă lipsuri din această cauză. Autorul articolului reclamă o curățenie în Câmpeni, iar „slugile fasciste de tipul teroriștilor Chirtop, Palade, Motora, trebuiesc înlăturate cât mai grabnic și pedepsite de autoritățile competente”²⁷.

Acest articol de ziar arată până unde puteau merge aderenții comuniștilor în defăimarea unei persoane, dacă aceasta nu se supunea directivelor lor. Familia Chirtop era una dintre cele mai importante din micul oraș al județului Turda, cu o implicare socială majoră în comunitate. Obiectivul principal al comuniștilor a fost distrugerea imaginii publice al acestei familii, inclusiv în presa locală.

Zosim Chirtop în scriptele Securității după 1948. Până în anul 1948 nu mai sunt informații relevante despre situația lui Zosim Chirtop. La 6 iulie 1948, Biroul Informații Interne din cadrul Serviciului Județean de Siguranță Turda dă un ordin către Biroul Siguranță Câmpeni: „luați măsuri de ținere în strictă supraveghere a numitului Chirtop Zosim”. Se cer și măsuri de a-i forma dosar personal. Coldea, șeful Biroului Câmpeni, îl însărcinează pe Dumitru Scrob cu punerea în aplicare a ordinului²⁸.

Deși trecuse de 80 de ani, fostul prefect al județului Turda-Arieș a fost în atenția organelor de Securitate. În intervalul decembrie 1951-martie 1952, Securitatea a luat mai multe declarații unor locuitori din Câmpeni, în care aceștia îl atacă dur pe Zosim Chirtop, atribuindu-i următoarele epitete: exploatator, falsificator de acte, mare dușman al săracilor, nu lăsa oamenii să treacă pe trotuar pe sub geamurile casei lui etc. Aceste declarații au fost adunate de regulă de locotenentul Iuliu Crișan, șeful Biroului raional de Securitate Câmpeni²⁹. Ne păstrăm rezervați în privința veridicității acestor declarații. Dacă luăm în considerare contextul în care au fost luate, anume începutul anilor 1950, în plină perioadă stalinistă, atunci când terorizarea populației civile era în plină acțiune, cele spuse de oameni (dacă au fost spuse) trebuie privite cu foarte mari rezerve.

Una dintre cele mai importante astfel de declarații a fost dată la 5 februarie 1952 de Ioan Popa, vicepreședinte al Sfatului popular raional Câmpeni³⁰. Oficialul local comunist spunea: „Cunosc pe acest exploatator din anul 1948, când urma să fie scos din vila lui din Câmpeni, care urma să fie ocupată de armată. Cu ocazia aceasta a spus că nu există lege care poate să-l scoată pe el din casă, deși a avut încă 3 blocuri de casă. A spus că în casa lui nu va călca picior de comunist. La fel m-a amenințat

---

²⁵ *Ibidem*, p. 2.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ ACNSAS, *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 74.

²⁹ *Ibidem*, f. 86, *passim*.

³⁰ *Ibidem*, f. 91-92.

fiul lui, Chirtop Vasile, că dacă va îndrăzni cineva să intre în casa lor nu va sta cu mâinile în buzunar, ci va ști ce să facă cu bandiții de comuniști”. Ioan Popa continua: „În luna nov. 1949 am intrat cu forța în casa lui, fiind ordonat de Comitetul Provizoriu al jud. Turda, cu plt. de Miliție Caraiman și lt. maj. Iordăchescu Dumitru. Subsemnatul am intrat prima dată în casă, unde am găsit pe susmenționatul său fiu, care a sărit la mine și m-a prins de gât, spunând că Constituția garantează proprietatea particulară și nici un comunist nu poate călca aceasta. Dacă nu vedea tovarășii de la Miliție era să mă bat cu el, deoarece a scos cuțitul la mine cu intenția de a mă tăia”. Vicepreședintele Sfatului popular raional Câmpeni a adăugat că după câteva zile s-a întâlnit cu Zosim Chirtop, care „m-a amenințat, că știi tu pe cine ai scos din casă? Spunea că ai scos pe un senator care a avut și mai are cuvânt și că va veni în curând timpul când voi plăti eu tuturor comuniștilor care au contribuit la scoaterea mea din casa mea. La fel, m-a înjurat în fel și chip, de mamă și de dumnezeu, ca spurcat comunist, spunând că vei vedea tu ce vei primi în curând. De atunci și până astăzi, nu poate să mă vadă. Ori de câte ori trece pe lângă mine mă înjură și mă amenință că în curând va răsare soarele lui și va fi vai de mine. La fel și băiatul lui Chirtop Vasile este un mare reacționar și înfocat manist, care caută să ducă propagandă împotriva regimului”. Zosim Chirtop era caracterizat în următorul mod: „Acest individ este foarte periculos regimului, deoarece are influență în masele largi ale moșilor care vin în contact cu el și mai ales cu fiul său”.

La 1 martie 1952, un locuitor al orașelului Câmpeni, „membru de partid din 1946”, dădea o declarație despre Zosim Chirtop, în care acesta era descris în cuvinte sumbre³¹: „(...) atunci când s-a început să se facă și în Câmpeni un liceu, el a fost acela care n-a lăsat să se facă acest liceu, spunând că dacă se face liceu tot prostu se face domn”. Potrivit respectivului, Chirtop dădea bani cu dobândă și a încheiat un contract fals cu o persoană, în baza căruia a scos din casă o familie cu șapte copii. Membrul de partid afirma în declarația sa că Zosim Chirtop „a împiedicat pe vremuri construirea căii ferate Turda-Abrud prin Câmpeni, spunând că nu poate suferi zgomotul de tren și fluieratul de locomotive”.

Șeful Securității din Câmpeni, locotenentul Iuliu Crișan, a întocmit la 23 martie 1952 un referat adresat colonelului Mihail Nedelcu, șeful Direcției Regionale a Securității Poporului Cluj, despre Zosim Chirtop³². În acest act, se făcea un fel de rezumat al activității politice a celui în cauză, accentul căzând pe activitatea sa anticomunistă. Crișan spunea că „Încă de când era student la Universitatea din Cluj, susnumitul a făcut parte din Partidului Național din Ardeal, de sub conducerea lui Iuliu Maniu, în cadrul căruia a activat și după ce a terminat cursurile școlare și pe care a căutat pentru a-l organiza, iar mai târziu, prin anul 1917-1918, ajunge conducătorul Partidului Național din fosta plasă Câmpeni”. Ca notar „exploatează populația săracă foarte nemilos” și are o avere de 3,62 ha și două blocuri de case (una naționalizată, în care s-a instalat Casa Armatei). Se mai sublinia faptul că „în tot timpul a avut o purtare foarte rea față de populație” și „a interzis a se construi liceu în Câmpeni, la fel nu a lăsat să se aducă linia ferată în com. Câmpeni, spunând că nu poate suferi fumul și zgomotul de tren”. În legătură cu evenimentele din anul 1944, Iuliu Crișan spunea despre Zosim Chirtop: „După 23 august 1944 în repetate rânduri

---

³¹ *Ibidem*, f. 85.

³² *Ibidem*, f. 79-80.

a avut manifestări dușmănoase regimului actual, spunând că ce vreți voi comuniștilor, vreți să ne vindeți țara. La fel, mai spunea că va veni timpul de a spânzura pe toți comuniștii”. Șeful Securității din Câmpeni continuă: „Prin anul 1949, cu ocazia când a fost luată casa lui pentru interesele clasei muncitoare, deplasându-se la el autoritățile locale, acesta a sărit la gâtul tov președinte al Comitetului provizoriu, spunând că așa garantați voi comuniștii proprietatea individuală, a scos cuțitul la el și a vrut ca să taie”³³. Atitudinea anticomunistă era pusă și pe seama fiului fostului prefect, avocatul Vasile Chirtop: „La fel asemenea manifestări dușmănoase a mai avut și fiul lui anume Vasile Chirtop, zis Nelu, pentru care a fost arestat și trimis în U.M.”³⁴.

Precizăm că avocatul Vasile Chirtop a fost arestat și internat în lagărul de la Galeșu, de pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră, în perioada 27 februarie 1952-27 februarie 1953³⁵. Pe baza celor relatate, I. Crișan își încheia referatul cu următoarea propunere: „Întrucât susnumitul în trecut a fost un stâlp de bază al partidelor istorice din trecut (...), de la 23 august 1944 și până în prezent a avut manifestări dușmănoase și mai ales că are influență în masele țărănești moțești, are legături de prietenie cu elemente dușmănoase. Pentru rezolvarea problemei moțești, datorită faptului că are influență în mase, propunem a se lua măsuri de dislocare a lui”³⁶.

În anul 1952, Zosim Chirtop avea 84 de ani, însă interesul autorităților comuniste și al Securității pentru el nu s-a diminuat. Astfel, la 30 iunie 1952 Biroul raional Câmpeni întocmește un raport semnat de sublocotenentul Nicolae Scrob și contrasemnat de locotenentul Iuliu Crișan, pe linia 312³⁷, adresat Direcției Regionale a Securității Statului Cluj, referitor la „supravegherea elementelor fruntașe ale fostelor partide burghezo-moșierești”. Se afirmă că „unii s-au și ascuns sau fugit de la domiciliu, cum este cazul lui Chirtop Zosim, fost deputat P.N.Ț., care a fugit la Cluj, sub pretextul că își va face o operație”³⁸.

Tot în anul 1952, același locotenent Iuliu Crișan și plutonierul Iosif Boca i-au întocmit lui Zosim Chirtop o fișă biografică din care rezulta activitatea sa anticomunistă³⁹. Vom sări peste datele biografice, deja prezentate de noi în studiul anterior, și ne vom axa pe ceea ce considerau respectivii tovarăși a fi activitatea anticomunistă. Documentul în cauză era plin de minciuni și calomnii la adresa lui Zosim Chirtop, încercându-se discreditarea sa.

Un mare neadevăr care se spunea despre Chirtop era că în anul 1907 „a votat legile de asuprire a moșilor”. De asemenea, se mai afirma că în calitate de prefect de Turda „a asuprit naționalitățile conlocuitoare din județul Turda și populația”, fapt

---

³³ *Ibidem*, f. 79.

³⁴ *Ibidem*, f. 80.

³⁵ A se vedea: https://www.iiccr.ro/fise-matricole-nou/?drawer=Fise%20matricole%20penale%20-%20Detinuti%20politici*C*C%2003.%20Cernazeanu%20-%20Chivulescu*Chirtop%20Vasile%20Z.

³⁶ ACNSAS, *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 80.

³⁷ 312 este codul pe linia căruia se supraveghea o persoană și e luat după titulatura structurii centrale de Securitate care se ocupa cu problema respectivă: Direcția III Informații interne Serviciul I Partide politice Biroul 2 Partidul Național Țărănesc-Partidul Național Liberal-Partidul Social Democrat Independent. Pe linia 312 în toată țara se urmăreau persoanele foste membre în cele trei partide politice.

³⁸ ACNSAS, *Fond Informativ*, dosar 6.578, f. 125.

³⁹ *Ibidem*, f. 120-121.

eminamente fals, prefectul Chirtop a menținut în posturile din administrație pe funcționarii maghiari și chiar a numit în aparatul județean persoane noi de această etnie.

Un fapt considerat grav era că în anul 1920, „la locuința lui din Câmpeni a fost vizitat de regele Ferdinand și regina Maria, unde s-au consfățuit asupra exploatării populației sărace din această regiune”. Conform lui Crișan și Boca, în calitate de notar Chirtop „a exploatat crunt populația din această regiune, făcea o serie de afaceri, acumulându-și avere”, iar ca senator „a desființat Gimnaziul Horia din Câmpeni, care a funcționat timp de 2 ani, spunând că nu este bine ca copiii ciubărarilor și a populației sărace să ajungă oameni mari ca copiii[i] lui”. Cei doi tovarăși evidențiau opoziția lui Zosim Chirtop față de calea ferată: „Când s-a construit linia ferată Turda-Câmpeni a dispus să nu se facă gară în centrul com. Câmpeni pentru a nu-i face gălăgie trenul, din care cauză gara a fost făcută la o distanță de 2 km de la centrul Câmpeni”.

Documentul invocat de noi conține și o serie de detalii despre starea curentă a lui Zosim Chirtop: „în prezent nu mai continuă să se manifesteze, fiind în etate de 82 de ani și fiind dement”. Se mai afirmă: „Cu toate că este un dușman al clasei muncitoare și a regimului actual, în prezent nu depune nici o activitate în cadrul vreunei organizații istorice din trecut și nu se manifestă, fiind în etate de 82 de ani și, fiind dement, nu mai acționează ca un om matur”. Iuliu Crișan și Iosif Boca propun să i se fixeze domiciliu obligatoriu.

În ultima parte a vieții, Zosim Chirtop a locuit la Râmnicu Sărat, acolo unde domiciliu a fiica lui Virginia (născută în 1907), care foarte probabil l-a luat la ea după ce pe fiul lui l-au internat într-o Unitate de Muncă, iar de el nu se mai îngrijea nimeni.

La 2 februarie 1963, Sfatul popular al orașului Râmnicu Sărat a emis o adeverință în care se consemna faptul că Zosim Chirtop, „cu ultimul domiciliu în Râmnicu Sărat (...) a decedat în anul 1953 martie 16 în Râmnicu Sărat”⁴⁰. În urma unei hotărâri a Direcției Regionale a Ministerului Afacerilor Interne Cluj, din 2 octombrie 1963, dosarul lui Zosim Chirtop urma să fie păstrat în arhiva operativă ca „materialul compromițător: Fost senator P.N.Ț. Semnalat în anul 1945 cu manifestări dușmănoase la adresa regimului nostru”⁴¹.

Considerații finale. Documentele din dosarul de Securitate al lui Zosim Chirtop indică fără putință de tăgadă faptul că el a fost o victimă a regimului comunist din România. În ciuda vârstei (în 1945 avea 77 de ani), fostul prefect al județului Turda-Arieș a devenit o țintă a noilor autorități instalate la putere cu sprijinul Moscovei. Motivul care a stat la baza acestei decizii poate fi ușor intuit și este legat de faptul că Zosim Chirtop a fost un lider al comunității locale românești din Câmpeni și județul Turda, fost prefect și parlamentar, care, în ciuda vârstei, a refuzat să se supună autorităților comuniste. Chirtop a îndurat șicanele comuniștilor din orașul său (Câmpeni), rigorile naționalizării (averea fiindu-i confiscată), numeroase insulte, dar și arestarea fiului său și trimiterea acestuia într-o colonie de muncă.

---

⁴⁰ *Ibidem*, f. 113.

⁴¹ *Ibidem*, f. 1.